

Notat - Forklædenotat vedr. katalogerne

Sagsnavn: Budget 2025-28
Sagsnummer: 00.01.00-S55-1-23
Skrevet af: Lars Sønderby
E-mail: Lars.sonderby@randers.dk
Forvaltning: Budget
Dato: 22-08-2024
Sendes til: Byrådet (som en del af budgetmaterialet 2025-2028)

Dette notat skal ses som et forklædenotat (eller 'paraplynotat') til den del af budgetmaterialet som omhandler direktionens forslag til udmøntning af effektiviserings-/besparelseskra­v i budgetperioden 2025-2028 samt udarbejdelsen af et samlet forslag til et budget i balance jf. den vedtagne budgetprocedure.

1. Katalogerne indeholdt i budgetmaterialet

Budgetmaterialet 2025-2028 indeholder nedenstående kataloger/oversigter med forslag til udmøntning af effektiviseringer/besparelser, der kan skabe balance i økonomien – og skabe forudsætningerne for en genopretning af økonomien på socialområdet via et budgetløft:

Kataloger med forslag jf. den vedtagne budgetprocedure 2025-2028

- Et katalog med forslag til effektiviseringer/omprioriteringer internt på socialområdet, der kan bidrage til den fornødne økonomiske forbedring på området (indgår som 'budget i balance-forslag' i det generelle 0,5% effektiviserings-/besparelseskatalog og er uddybende beskrevet i selvstændigt bilag).
- Et katalog med forslag til udmøntning af de samlede 0,5%-effektiviseringskrav på 20 mio. kr. i 2027 og 40 mio. kr. i 2028 og frem.
- Kataloget med udmøntning af 0,5%-effektiviserings-/besparelseskra­v indeholder samtidigt 'budget i balance-forslag' for områder i økonomisk ubalance der ikke allerede har en vedtaget økonomisk handleplan. Det gælder for henholdsvis skole- og dagtilbudsområdet.

Udover de besluttede effektiviseringskrav i 2027 og 2028, er der således udarbejdet 'budget i balance forslag' (interne omprioriteringsforslag på de pågældende fagområder) for følgende beløb:

Oversigt over forslag til budget i balance (1.000 kr.)*

Udvalg:	2025	2026	2027	2028
Børn og familieudvalget	-2.500	-2.500	-2.500	-
Skole- og uddannelsesudvalget	-10.600	-22.600	-24.100	-24.100
Socialudvalget	-9.700	-14.600	-16.100	-17.200
Tilpasninger i alt:	-22.800	-39.700	-42.700	-41.300

*Herudover er der lavet forslag til omprioritering inden for Sundhed, Kultur og Omsorg med henblik på et budgetløft til specialtandplejen (se side 3)

'Budget i Balance'-forslagene er i kataloget samlet for sig under de enkelte direktørområder og er anført med grøn baggrundsfarve. Budget i balance-forslagene har ikke bevillingsmæssige konsekvenser, da der er

tale om forslag til udgiftsreduktioner internt på området, som skal bidrage til at det givne budget kan overholdes.

Direktionens forslag til forbedring af kommunens økonomi med gennemsnitligt 140 mio. kr. årligt

- Forslag om varig reduktion af kommunens serviceudgifter med gennemsnitligt 100 mio. kr. årligt i 2025 og frem. Til brug for beslutning herom, er der udarbejdet et katalog med forslag som i praksis indeholder forslag der overstiger de 100 mio. kr. i årligt gennemsnit.
- Et forslag til reduktion af kommunens anlægsudgifter med gennemsnitligt 40 mio. kr. årligt i budgetperioden 2025-2028 samt tilpasning af den 10-årige investeringsplan i 2029 og frem, der modsvarer den varige resterende ubalance udenfor budgetperioden på 11,8 mio. kr.

Fordelingen af det yderligere besparelseskraav på gennemsnitligt 100 mio. kr. på service, er i udgangspunktet fordelt på tværs af serviceområderne efter samme principper som fordelingen af 0,5% effektiviserings-/besparelseskraavet i 2027 og 2028. Det indebærer at socialområdet er forudsat friholdt for yderligere kraav.

2. Supplerende bemærkninger til katalogerne

Nogle af de enkelte forslag er helt eller delvist medtaget i begge overordnede kataloger.

Desuden er der eksempler på, at forslag i 0,5%-effektiviserings-/besparelseskataloget både anvendes som forslag til udmøntning af 0,5%-kraavet i 2027 og 2028, og herudover også anvendes som 'budget i balanceforslag' for et givet fagområde i årene 2025 og 2026. Altså et forslag som typisk foreslås at træde i kraft i 2025, hvor det de første to år bidrager til at genoprette områdets økonomi (afdrage på gæld til kommunekassen) og efterfølgende i 2027 og frem anvendes til at indfri områdets generelle effektiviserings-/besparelseskraav.

Udvikling, Miljø og Teknik (UMT)

De foreslåede effektiviserings- og besparelsesforslag på området Udvikling, Miljø og Teknik – administration bør ses i sammenhæng med de midlertidige bevillinger, som udløber i budgetperioden.

UMT har en midlertidig bevilling på 3,2 mio. kr. til myndighedsbehandling fra tidligere års budgetter, som løber til og med 2025. Midlerne er udmøntet i 5 stillinger, heraf 1 på vejområdet, 2 på miljøområdet og 2 på planområdet. Disse stillinger bortfalder med udgangen af 2025, hvor de midlertidige bevillinger udløber.

Herudover er der 1 stilling med midlertidig finansiering på hvert af områderne boligsocial helhedsplan og midtbykoordinater, hvor de nuværende bevillinger udløber med udgangen af 2025. Samlet set er der således 7 stillinger (svarende til knap 5 % af medarbejderne i UMT's administration), hvor den nuværende finansiering udløber med udgangen af 2025.

Med de foreslåede effektiviserings- og spareforslag reduceres samlet med yderligere ca. 3 stillinger. Der er ca. 150 ansatte i UMT på området administration.

Et af UMT's forslag vedrører skilte og indebærer forslag om et administrationsgrundlag herfor. Forslaget til et administrationsgrundlag for skilteområdet er vedlagt nærværende notat som bilag (nederst i dokumentet).

Social og Arbejdsmarked

Som ovenfor anført – og jf. den vedtagne budgetprocedure – er der udarbejdet forslag til effektiviseringer/omprioriteringer internt på socialområdet, der kan bidrage til den fornødne økonomiske forbedring på området. Forslagene indgår som 'budget i balance-forslag' i det generelle 0,5% effektiviserings-/besparelseskatalog og er herudover uddybende beskrevet i selvstændigt bilag.

I det pågældende bilag er der herudover en indledende beskrivelse med forklaringer på den store økonomiske ubalance og de initiativer der igennem den seneste årrække har været gennemført for at mindske de økonomiske udfordringer. Bilaget afsluttes med en oversigt, der bl.a. viser socialområdets tilbud i forhold til lovgivningen (om de er 'kan/skal'-tilbud).

Børn, Skole og Familie

Som ovenfor anført er der på henholdsvis skoleområdet og børneområdet udarbejdet supplerende 'budget i balance'-forslag, da områderne er i økonomiske vanskeligheder og ikke i forvejen har en vedtaget økonomisk handleplan.

For skoleområdet er der herunder udarbejdet en faglig og økonomisk handleplan vedrørende specialundervisningsområdet, der i væsentlig grad skal bidrage til genopretningen af økonomien. Forslaget er uddybende beskrevet i et selvstændigt notat, hvori der også er beskrevet et forslag til en investeringsmodel på skoleområdet (med fokus på indskolingen).

Sundhed, Kultur og Omsorg

Indeholdt i kataloget med direktionens forslag til yderligere reduktioner på service, er der indarbejdet et forslag til omprioritering, som tilføjer Tandplejens budget til specialtandpleje et løft på 2,2 mio. kr. årligt i 2025 og frem (baggrunden herfor er beskrevet i notat om Tandplejens økonomi). Budgetløftet er i kataloget foreslået finansieret indenfor Sundhed, Kultur og Omsorg ved en forøgelse af besparelseskrauet på omsorgsområdet med 1,75 mio. kr. årligt og en forøgelse af besparelseskrauet under Fritid & Kultur med 225.000 kr. årligt. Restbeløbet er indarbejdet på tværs af øvrige forslag i kataloget i 2025 og en forhøjelse af den indarbejdede generelle rammebesparelse på Tandplejen i 2026 og frem.

Politisk Organisation

Under forudsætning af, at der træffes politisk beslutning om at skabe balance i kommunens økonomi ved realisering af supplerende besparelser på serviceområderne svarende til 100 mio. kr. årligt (jf. direktionens forslag til et budget i balance), vil det samlede besparelseskrauet ift. budgettet for den politiske organisation i udgangspunktet være i alt 430.000 kr. i 2025 og 2026 stigende til 512.000 kr. i 2027 og 595.000 kr. i 2028 og frem. Beløbet er angivet inkl. andel af 0,5% effektiviserings-/besparelseskrauet i 2027 og frem.

I de ovennævnte kataloger er de pågældende reduktioner foreløbigt forudsat udmøntet via en generel rammereduktion af budgettet til byrådet, de politiske udvalg mv.

Med henblik på, at der kan tages politisk stilling, hvordan reduktionen i givet fald skal gennemføres, har forvaltningen udarbejdet et særskilt notat, som beskriver mulighederne for at lave besparelser i budgettet til den politiske organisation. Notatet indeholder mulige forslag som langt overstiger det ovennævnte krav, såfremt det politisk ønskes at der foretages besparelser ud over det forudsatte i katalogerne.

Bilag: Administrationsgrundlag for geografisk vejvisning

Indledning

I mange kryds i kommunen kan man se de rød-hvide vejvisningsskilte, der viser imod byer og landsbyer i Randers Kommune såvel som nabokommunerne. Kører man en tur i kommunen i dag vil man møde mange skilte, der trænger til udskiftning grundet slid og påkørsler. Samtidig ser vi en stigning i antallet af skilte, der forsvinder, og efterlader galgerne tomme.

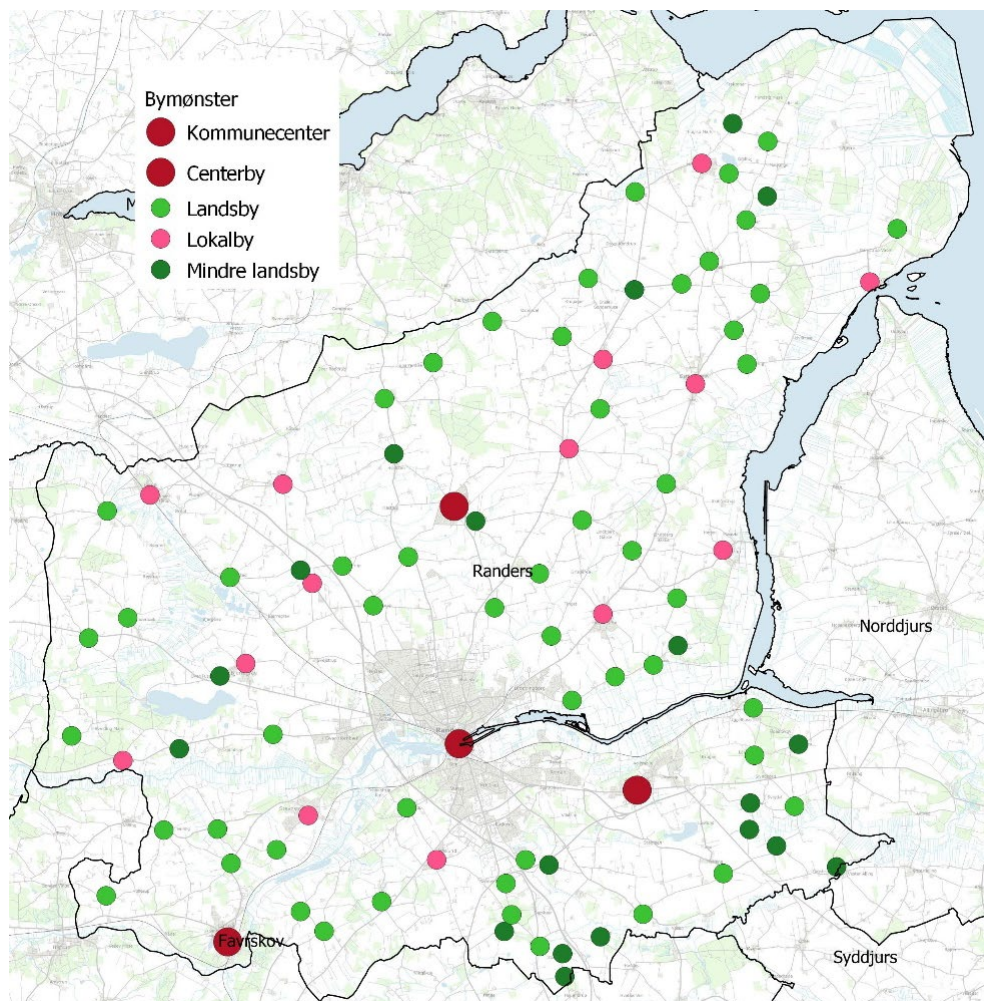
Mange vejvisningsskilte (de rød-hvide skilte) er opsat i en tid, hvor vi kørte uden GPS, og ikke-stedkendte derfor havde behov for vejvisning. Billedet er en anden i dag, hvor mange benytter en GPS i bil eller telefon. Derfor vurderes det, at ikke al skiltning er nødvendig i dag.

Dette administrationsgrundlag indeholder retningslinjerne for, hvilke skilte der fremadrettet skal genopsættes, og hvilke, der kan nedtages, når de trænger til udskiftning/genopsættes.

Eksempler på vejvisningsskiltning forskellige steder i kommunen:

Hvortil vejvises?

Der er stor sammenhæng mellem kørselsbehov og vores bymønster. Nedenfor ses bymønsteret vedtaget med Kommuneplan 2021. Bymønsteret opdeler kommunens byer og landsbyer i kommunecenter, centerby, lokalby, landsby og mindre landsbyer. Dertil kommer de samlinger af ejendomme, der er endnu mindre.

Der skal i vejvisningen skelnes imellem fjernmål og rejsemål af mere lokal karakter.

Principielt skal der vejvises i største afstand til fjernmål (f.eks. Randers), mens der mere lokalt kan vejvises til rejsemål af mere lokal karakter (centerby, landsby, lokalby og mindre landsby). Vejreglerne anbefaler, at Fjernmål benyttes til at inddele strækninger i segmenter, hvor indenfor der lokalt kan skiltes til rejsemål, der er nær- og lokalmål, samt at der ikke vejvises på tværs af disse.

Fjernmål er byer med større trafikal betydning. Der er størst behov for at vejvise de større rejsemål såsom Randers og centerbyerne. Disse er vigtige fjernmål med overvejende større trafikal betydning i kraft af rejsemål beboere og services. Typisk er der flere ruter fører hertil, og de bruges også af ikke-stedkendte til at orientere sig efter på rejsen. Jo mindre landsbyerne er, jo færre rejsemål er der, og dermed også mindre behov for vejvisning hertil. Disse har i højere grad karakter af lokalmål, der vejvises til lokalt.

De overordnede retningslinjer for skiltning i dette administrationsgrundlag til de forskellige bystørrelser fremgår i tabellen nedenfor.

Type	Vurdering af vejvisning	Eksempel
Kommunecenter	Fjernmål, hvor der kan vejvises. Vejvisningen foregår primært på de større trafikveje, hvor trafikken til og fra Randers primært skal køre. Der vejvises også i relevant omfang til byer på tværs af kommunegrænserne.	Randers
Centerby	Vigtigt vejvisning på lokale ruter. Der vejvises lokalt fra de større trafikveje, og hvor det vurderes at det kan være relevant at vejvise som led i vejvisning af ikke-stedkendte, der har behov for markører på ruten. Vejvisning foregår primært fra de større trafikveje og andre ruter, der vurderes at have trafikal betydning til byen.	Assentoft, Langå
Lokalby	Lokalbyer er nærmål, der benyttes til at orientere sig på en lokal rute. Der vejvises primært fra trafikveje og andre ruter, der vurderes at have trafikal betydning for den enkelte by.	Gjerlev, Hald, Fårup
Landsby	Landsbyerne vurderes kun i mindre grad at have trafikal betydning, og dermed kun begrænset behov for at vejvise. Der vejvises fremadrettet kun fra de(n) lokalrute(r), der vurderes at være mest relevant.	Nørbæk, Sønderbæk, Læsten
Mindre landsby	Vurderes i ringe grad at have trafikal betydning, og kun begrænset behov for at vejvise. Der vejvises fremadrettet kun fra de(n) lokalrute(r), der vurderes at være mest relevant.	Jennum, Klattrup og Binderup
Samlinger af huse (mindre end 'mindre landsbyer')	Disse samlinger af ejendomme har som hovedregel ikke stednavnetavle eller byzonetavle. Der vejvises som hovedregel ikke til disse byer, men det forudsætter en konkret vurdering.	Robdrup

Der vil i sagsbehandlingen blive taget hensyn til landsbyklynger og lign., hvor der landsbyerne imellem er en særlig sammenhængskraft. Skiltning imellem landsbyer som disse bevares som udgangspunkt.

Vejreglerne anbefaler, at der maksimalt er 4 skilte med tekst i et kryds, da det kan være svært at forholde sig til så mange informationer. Er der mere end 4 skilte kryds, prioriteres vejvisningen mod fjernmål.

Hvorfra kan der vejvises?

Primært ad trafikveje og fordelingsveje

Som hovedregel vejvises der ad trafikveje og fordelingsveje. Disse er indrettet til større trafikmængder. Det er derfor mest hensigtsmæssigt, at lede trafikken ad disse ruter.

Valg af ruter

Der vejvises til kommunecentrum, centerbyer og landsbyer ad flere ruter, hvis der er flere større ankomstveje hertil. Centerbyer og kommuncener har større lokal betydning, og vil i kraft af indfaldsvejene og flere primære ruter, hvor der vejvises.

Som hovedregel vejvises ad et begrænset antal ruter til landsbyerne, og det sker primært fra de større veje, og mest egnede ruter. Der vil altid foregå en konkret vurdering, hvor det vurderes, om der er særlige årsager til at vejvise andre steder fra. Mindre landsbyer vil have færre ankomstveje, og mindre trafikal betydning, og der kan derfor henvises hertil ad færre ruter.

Den videre proces

Vejvisningen revurderes, i takt med at skilte bliver slidt, påkørt eller forsvinder. Når et skilt skal sagsbehandles, revurderes hele ruten, hvorpå det pågældende skilt er placeret. Det vil altid være en konkret vurdering.

Derudover revurderes skiltningen, hvis der foregår et anlægsarbejde i et kryds, der påvirker skiltningen.

Det undersøges hver gang, om ruterne er vejviser ad de mest egnede ruter. Ruterne til vejvisningsmålet kan være ændret i takt med at vejnettet og kørselsmønsteret har ændret sig, hvorfor det ikke er sikkert, at ruten er den samme, som den var engang.

Særligt for samlinger af huse (mindre end en landsby)

Ved de samlinger af huse, hvor der hverken er en sted- eller byzonetavle, er det ikke tydeligt, hvornår man ankommer til stedet. Vejvisninger er derfor ikke hensigtsmæssige. Det vurderes i hvert tilfælde, hvorvidt der skal opsættes en stedtavle, når vejvisning til byen sagsbehandles.